

Nro. 5.

A' FELS. R. TSASZARNAK KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDÉLYBŐL.

*Közi Bétsben Keddén Juliusnak 16-ik napján,
1799-ik éjztendőven.*

B é t s,

Most nem *Extrablatt*, hanem tsakugyan a' Fő Hadi Cancellariáról, a' következő hadi tudósítás, jött ki az Udvari Ujjságban: — „
„A' mint az *Olofz* országban lévő táboroktól érkezett tudósítások szöllanak, a' Gen. *Moreau*' vezérlése alatt lévő ellenséges seregeknek nagyobb része, *Ultri, Vado, Savona* és *Loano* között telepedett meg. A' hegyekenn tsak vigyázó csoportokat tart az ellenség. A' *Bochetta* és *Seravalle* között, Gen. *Colli* szállott meg néhány ezer emberből álló Frantzia csoporttal; sántzokkal körüli vétetett táborban fekszik. *Genua* városában semmi Frantzia örző sereg nintsen: hanem fegyverbe öltözködve lévő városi nép telai

a' szolgálatot, 's szorgalmasan vigyáz, hogy ne járkáljanak bé Frantziák.

„A' Gen. *Melastól* érkezett hir-adások szerént, a' *Génuai* és *Savonai* tenger-öblökben, számos *Angliai* hadakozó hajók keringenek.

„A' *Cunco* várában lévő ellenséges őrző fereg, Jun. 28. dikánn 600 emberrel egy ki ütéft próbált, és a' közel fekvő helységekből egy kevés vagó marhát el kapott: hanem a' fegyverbe-öhlözve lévő néptől, a' további elő-nyomulásban meg-akadályoztatott, és ismét vízfíza nyomtatott.

„Az *Alessandria* és *Mantua* váraik' vivásához való készületek, a' miéink rélzéről hathatósan tétettetnek.

„Gen *Macdonald* egészszzen a' tenger-partok felé vont-a-el magát, kétség-kivül azért, mint láttfzik, hogy hajókra üljön: *Florenziát* és *Pisloját* is oda hagyta; a' hol az egész nép támodásban vagyon a' Frantziák ellen. Hogy ilyen környülállások között magában *Florentzia* városában is minden rendeletlenségek el-kerültethessenek, egy *Toskánai* Deputatziónak kerésére el-küldötte Gen. *Klenau* a' *Jagerek'* Obersterét d' *Asprét* előre *Florentzia* felé, az után pedig a' *Nauendorf'* Hufzár Regementjének is egy *Swadronját*, az *Oderflieutenant Kerekes'* vezérlése alatt, néki utánna küldötte.

* * *

„*Károly* Fő Hertzegtől az a' tudósítás érkezett a' F. M. Lieutenánt *Staray'* feregénél folyó környülállásokról, hogy a' közelébbről, *Meerfeld* és *Görger* Generálisainktól tétett próbának alkalmatosságával, az ellenségnek hol-takból és lebeslékből való vesztese, 1000 embernél bizonyoson több volt a' 350 fogjokat ide nem számlálva. A' mi, vesztesünk ellenben,

holtjainkat és sebelleinket együve számlálván, csak 230 emberekből állott.

„Azóta, a' *Meerfeld* Ulánus Régementjé béli Hadnagy *Scheibler*, a' ki *Offenburg*nak vidékeire kündetet volt ki, alkalmatosságot talált arra, hogy egy recognoscerozó ellenséges tiszoratra utván, 2 tüztest, 20 köz embereket, és 9 lovakat, el-fogjon.

Frántziá Ország.

Director *Gohier*, Jun. 18-dikánn a' Directoriumba való bé.lépésekor ilyen belzédet tartott:

„Hazati Directorok! Én azok által, a' ki a' Nemzet' akaratjának birtokában vagynak, a' Directoriumba rendeltetvén, reizkétve vetem Izermeimet a' reám bízott kötelességeknek egész térségire. A' Respublikai Orizáglas formának; a' törvények^{Ulfető} Cbentöltetése^{által} lejendő meg-erőllitetése; a' kereskedésnek oltalmaztatása; a' mellerségeknek elő-mozdítása; mindeu Izvekkben a' haza' és a' virtus' Izeretetének uj-jánton való fel-gerjesztése; a' köz hajlandóság-nak a' ragadozas' állandó el-nyomása által való fel-elevenítése, 's-az egyenellég' és igasságos, ság' uralkodásának meg fundálása; a' Respublikánusoknak azon gyilkoló pallasoktól való meg-mentése; a' melyet az ellenségek, a' gyilkosoknak külömb-külobb Departamentomjainkban kezeik-be adtanak; a' minden, már igen is régen egymástól meg-hasonlott; Hazatiaknak egyelítése; a' Törvényhozó Tanatsok' akaratjának és bátorságának fel-segillése, hogy ők a' Constitutzióhoz való ujj hódolás által, az azzal való szabad és határok közzé nem Izorított élhetes iránt minden Frántziákat bizonyosokká tégyenek; a' mi derék katonáinknak fel-buzditása, az ő győzdelmeiknek előre való ki-dolgozása, az ő triumphusfaiknak mind azon ezözök által való meg-fundálása, a' mely elzközöknek tllak egy hatha-

tós Országgló-szék birtokokban vagyon; a' vitézségnek meg jutalmaztatása; az arulóknak és a' pazérlóknak meg-büntetésése, a' Nagy Nemzetnek a' maga izéljára való vezérelése; egy szóval, 30 millió szabad és nagy szivű Hazafiak' szerentséjének meg szerzése: ez az a' hoizízu pályafutásnak úja, a' mely az én szemeim előtt ki-nyílt, ezek azok a' törekedések, a' melyekben nekem, véletek osztoznom kell.,,

A' sinum nézésü Párisiak, a' kik, hogy el ne késsenek, a' vilziza állott nyomtatás-béli szabadsággal, nem késedelmeznek, ebben a' *Gohier*' beszédjében is találtak éles ki-botsátkozásokra való alkalmatosságot: Azt mondják t. i. néki, hogy előttök igen kedvetlen képit irta-le *Gohier* a' Frantzia Respublika' állapotjának, ha t. i. az ő előtte ki nyílt pályafutásban ily fok meg-jobbitani való dolgok találhatnak.

Még egy más példája a' mostani *Párisi* hangnak: — Midőn Generál *Jourdan* azt a' beszédet, a' melyet közelébről az Öt-százak Tanácsában el mondott, és a' mellynek egy része a' mi múlt posita napi Ujjságunkban is olvastatott, ilyen szavakkal rekesztette volna bé: *Ezen eszközök által nem fűd 600 ezer emberünk lesznék fegyverben. Ahkár pedig, ha a' haza veszedelmére jutánk, in m a s s a jel kell állani a' nemzetnek, hogy a' Coalitus Hatalmaspölgököt semmivé tegye* — ezen szavakra ilyen meg-jegyzés olvastatott a' *Párisi* utzákon ki-fűgveztetve: *Meg kell kérdezni Sieyestől, hogy hót az mikor fog a' Nagy Nemzetnek meg engedtetni, hogy egy Constitutionális Király alatt, in m a s s a ismét le-ülhesen?*

Paris. 1 Jul. —

Az Öt-százak' Tanácsa titkos Commissiót tartott közelébről, melyben a' Külső Ministernek

—————

69

Perigordnak egy tudósítása olvastatott fel. Frantzia orszagnak a' több Europai Országokhoz képpeli való mostani állapotját rajzolja le-benne a' Minister. A' foglalatja az ő tudósításának még eddig nem tudatik mi volt légyen: hanem mondják, hogy nagy *sensatiót* okozott.

Ezen Öt-százak' Tanátsa azt adatta egy Követség által tudára a' mostani Directoriumnak, hogy nem hagyja helybe, és semmivé tézi azt a' kereskedési kötélt, a' melyet az előbbeni Directorok a' Helvétziai Respublika' Directoriumával a' minap készítettének.

Cayennéből azt irták Párisba, hogy az oda küldetett számkivetett nevezetes Frantziák között, a' kik onnét Angliába el nem szöktek volt, sokak meg-haltak, u, m: *Aubergeon-Murinais, Bourdon, Trouçon, Ducodray, Bertholet-de-Vilhernois, Brothier, és Rovere.*

Grenobleben, közelébről hadi ítélő szék' elibe állítatnak *Duchesne* és *Key* Divisions-Generálisok, így szintén *Bonamy, Broussier,* és *Dufraisse* Brigadérosok. Az *Olofs* országi fő vezérnek meg-parantsoltatott, hogy organizálja azt a' Tribunált, a' melynek elibe fognak állítani.

Egy Frantzia ujjságból olvassuk, hogy Feldmarschall *Suwarow* ekként tudósította volna Gen. *Moreaut*: „Ugy esett értésére, hogy a' Frantzia táborhoz Emigránsok is estek volna fogságra: melyhez képpelt ha az Emigránsokról szóló Decretom ő rajtok is exequaltatódna, úgy ő, (*Suwarow* is kéntelen lenne hasonló módra traktálni a' hozzá fogságra esett Respublikánus Frantziákat.

Jun. 27 dikénn meg érkezett a' Directoriumtól az ország' állapotját le-író második Felelet

is az Öt-százak' Tanácsába. *Texier Olivier*, a' Secretarius, kezében tartván az irást, jelentette, hogy azt titkos ülésben kellene fel-olvaslatni, — *Bonaparte Lucian* így szollott: — „Ha az az irás, Diplomatikai matériákat foglalna magába, ugy titkos ülés kívántatna fel-olvasására: hanem, ha csak az a' felelet vagyon benne az ország állapotjáról, a' melyet a' Directorium a' maga előbbeni feleletében megígért volt, így már nem szükség néki a' titkos Commissió, mert szükség, hogy a' nép is tudja meg a' maga valóságos állapotját., — *Portier* fel-kiáltott, hogy: igen, de a' Directorium azt jelentette volt az első Feleletében, hogy a' másodikban oly dolgokat fog velünk közleni, a' mellyek titkot kívánnak. — Egy más tag fel-kiáltott ismét: — „A' népnek szükség tudni, miben légyen az ő állapota; olvasd a' Követséget!., — A' Secretarius el kezdte az olvasást. Mingyár az elejénn ezek a' szovak is elő fordultak: — „A' Republikának sebei méjjenek, &c.,, Sokak ismét csak hamar fel kiáltottak, hogy titkos ülés kívántatik reá: — Nem, nem! kiáltották ismét mások. — *Gen. Jourdan* fel szaladván az oraló-fékkbe. — „Szükség, így szoll, hogy a' nép előtt semmi is el ne titkoltassék az ő állapota felől. A' katonai Commissió meg tette a' maga projectomait, a' melyekből láttatok, mit keljen a' veszélynek el-harítása végett el-követni. Ember kívántatik t. i. és pénz. Hanem, előbb hogy sem ezt vagy azt kérhetnök, meg kell a' népet a' felől gyöznünk, hogy szükséges az áldozat. Én azt kívánom tehát, hogy csak haladék nélkül itt közönségesen végig kell olvasni a' Követséget. — A' *Jourdan'* kívánsága meg-állott. A' Directorium' felelete fel-olvaslatott. *Jourdan* az után ismét beszélni kezdett, projectálván a' Commissió' nevében: Hogy minden Conscriptusok, azok is, a' kiket az eddig való törvények még eddig a' katonák közzé elő nem állítottak, a' szolgálatra mind hi-

vattassanak-meg, és formáltassanak Batallionok belőlök; és hogy annak a költségnek elő állíthatása végett, a melyet ez az új rekrutázás szükségessé teszzen, az ország-béli magokat jobban bíró emberek, tartozzanak 100 millió Livrákat a Státusznak költsön adni. — Az Öt-százak' decretálták ezen projectomokat. Továbbá azt is decretálták, hogy már az ö ülések nem *permanens*. — Más nap' a Vének Tanátsa is decretálta, mind a Conscriptusokról mind pedig a 100 milliókról szolló projectomokat; 's-az után ő is véget vetett egy Decretom által a permanensségnek.

Az Öt-százak a néphez egy Proclamatziót intézvén, decretálták, hogy azt a fegyveres seregekhez is küldje-el a Directorium.

Páris, Jul. 3. — „Itt azt akarják tudni, hogy Gen. *Championet* az *Olofz* tábor' fő vezérjévé rendeltetett légyen, 's-hogy a *Rénusi* tábor a Gen. *Moreau*' vezérlése alá fogna biztatni. — A Frantzia *Theophilantropicusok* kihirdették, hogy ők nem esmérik azt meg, hogy az ő vallásoknak feje, *Lareveillere-Lepaux* lett volna, 's-hogy azért, hogy ő bukott, nékiük is bukniok kellene. — „Némelyek a *Párisi* levelek közzül, még ma sem tudnak semmit a *Breji* hajós seregnek hol-létéről; mások ellenben azt akarják tudni, hogy ez, és a Spanyol hajós sereg, 's még vagy három *Touloni* Linea hajók, magokat öszfűz tsatólták légyen.

Helvétzia.

Schafhausen, 1. Jul. — Ennek a Kántonnak Igazgatói, egy írást intéztek *Hocze Cs. Királyi* Generál és *Crawford* Anglus Követ' nevében a Kánton' lakossaihoz, melyben meg-hívják őket, hogy meg határozva nyilatkoztassák-ki magokat, hogy menyire terjeszkednének ki-régi őseik juf-

sainak oltama végett a' fegyver-fogásban, és mennyiben akarnának a' Glarusi Kanton' lakosainak követői lenni, a' kik önként 400 zant tsatolták magokat fegyveresen: a' Helvétusokból organizáltatandó Legióhoz. Ujjanton bizonyosokká tétettetnek, hogy a' Császári Felség kemmire egyébre nem törekedik, hanem, hogy Helvétziának, a' függetlenséget, birtokait, és jussait vizsgálza szerezze; és hogy az *Anglus* Király is, a' ki annak a' szabad népnek Fejedelme, a' mely a' Helvétziai néphez két *Seculum*oknak le folytok miatt minden állapotban valóságos barátsággal viseltetett, ugyan azont akarja: melyhez-képpelt, hogy a' Helvétzia ki-üresedett Kassához fededlemmel viseltessék ő Felsége, ki-nyilatkoztatja a' Király' nevében az *Anglus* Követ *Crawford*, hogy minden *Helvétus* ember, a' ki a' maga házájának meg-fzabadítására magát el-fzánja, kényeren kívül napjára 12 krajtzár fizetést, és a' tilztek is ehhez mérséklett hó-pénzt, fognak kapni. — Intetnek továbbá a' lakosok ezen írásban, hogy, ha az ő szabadságok' 's-boldogságok' vizsgálza szerzése végett, az ő földjeikenn, az idegenek ontják a' magok véreket, ők is ne késedelmezzenek fel-kelni, és a' magok ügyökhöz két kezzel hozzá nyulni, &c."

A' két ellenséges táboroknak fekvéséről így irtak *Schasfhausenből* 3. Jul. — „

„*Zürch*' tájjékánn még máig is kemmi nevezetes mozdulás nem tétetett a' két ellenséges táborok' fekvésében. A' Császáriak, a' *Limat* és a' *Zürchi* tó megett, a' Frantziak pedig a' *Reusz* és a' *Luzernai* tó megett fekszenek. Az ezen két vizek és két tók között fekvő földet, a' két táborok' szélső posztjaik foglalták-el, a' mellyen közzülök majd egyik majd másik bi-többet, a' tzeréct, a' mint jó vagy rossz fordulása által hozzá juthat, vagy veszt, — „A' *Massena*' kordon-

nya *Wallisban* *Briegnél* kezdődvén, a' *Wotterhorn* és *Brinning* hegyekenn keresztül, *Stanz*, *Lucern*, *Zug*, *Bremgarten*, *Mellingen*, és *Baden* mellett, egész *Helvetzián* keresztül, az *Aar*' vizinek a' Rénusba való szakadásáig, nyulik. — *Massena* minden igyekezettel a' *Wallisi* Kántonnak megtartásán, az *Austriaiak* pedig az ezen való keletül ronthatásón, törekednek.

„Az *Uj Directorium*, *Montchoissy* nevű *Generálit*, *Helvétzia*' állapotjának megvizsgálása végett, elküldvén, ez már megérkezett *Bernába*, és 18 ezer fegyvereknek *Frantzia Ország*' belső részeiről lejendő oda való érkezésekről is, hirt tett.

Anglia

Minister Pitt, a' ki már 13 estendőtől fogva nem járt *theatromon*, közelebről arra vette magát, hogy egy *Pizarró* nevű játékot, a' melyet *Kozebue* irt németül, és *Sheridan* fordított *Anglusra*, meg nézte.

Az *Anglusok* egy időtől fogva a' *Német Comédiákat* nagyon kezdik fordítani. Már az a' munkája is *Anglus* nyelvre fordított *Kozebue* nek, a' melynek: *Die falsche Schaam*, *Tsalaré Szemérmeteffég*, a' neve. Ezzel együtt ki nyomtattatott a' *Barnhelmi Minna* is, melyet *Lessing* irt: hanem a' fordításban ilyen titulus adtanak néki: a' *tiszteffég*' *oskolója*. Az *Isfland Vadászfajit*, egy *Plumtre* nevű kis afiszony fordította le. — Az *Angliai* fejer nép, közönségesen a' szép tudományokban, erőssen kezdi mutatni magát. A' *Devonshiri* *Hertzegné* egy *Helvétziai Utazást* botsát ki, a' melyhez *Forster Erzsébet* készített vagy metszett réz táblákat. A' férfiak ellenben, tsupán tsak a' *Státuspolitikai* foglalatosságaira való figyelembe merültek belé. A' szározonn való háboru, a' *Bresti* hajós se-

reg, *Bonaperte*, a' Hollándaiba való ujj ki-szálás, a' *Tippo Saib* Fejedelemmel való ujj had, &c, ezek és több e'-félék most az ő beszélgetéseknek 's-gondolataiknak dolgot adó matériák.

Pitt, roszszúl van; terhes hurut jött reá: melyre nézve azt javasolta a' Doktora, hogy néhány napok alatt falura menvén, magát a' foglalatosságoktól tartóztassa-el.

Orosz Ország.

*Mitau*ban a' múlt Jun. 10-dikénn meg-esett *Angoulem* Hertzegnek, *Theresia* Frantzia Hertzeg Kis afzszonnyal való házossági özfze-kelese. A' ceremoniak a' Kastélynak egy nagy palotájában mentenek véghez, a' hól egy virágokkal fel-ékesített oltár volt készítettve. Az özfze-adást *Cardinalis Montmorency* követte-el, egy igen hathatós beszédet is tartván azonközben. A' *Mitau* béli mind polgár mind katonai Kormányzó, sok Catholikus és minden rendü fő személyekkel együtt, meg-tisztelték jelen-léteikkel ezen Felséges vérből származott személyeknek nevezetes özfze-keleéseket. — A' házassági *Acta*, az *Orosz Császár* által is subscribáltatva, a' Pétersburgi Archivumba fog le-tétettetni.

Admirál *Ufchakow* azt írja *Corfu*' szigetéről a' Pétersburgi Udvarhoz, hogy ő egy *Orosz* Fregátot *Belli* nevü Kapitánynak vezérlése alatt *Brundusi* felé el-küldvén, ez itt egy *Trabecoul* nevü 8 ágyus Frantzia hajót el-fogott. Egy Hadnagy és 27 katonák voltak rajta. Ennek a' hajónak a' volt tzelja, hogy *Lefant* nevü Frantzia Oberflieutenántot *Anconából* fel-vévén, *Bonapartéhoz* vigye izenetekkel és rendeletekkel. —

Az *Orosz* Artikulus alatt a' *Betsi* Udvari ujj-ságban olvastatik egyebek között, a' következő tudósítás is: — „

„A' Frantziáknak valósággal a' volt a' *Sárdiniai* Kiralynak ezen szigetre való által-evezésekor a' tzelezőlők, hogy ő Felségét, akár mely igen bátorságossá tette volt is a' Nagy Nemzet, a' *Corsárok'* (tengeri rablók') kezébe szolgáltatassa. Mint a' *Petersburgi* tudósítások bizonyítják, ő *Sárdiniai* Felsege egy *Nelsonhoz* írott levelében arról tett bizonyoságot, hogy a' maga szerentsés által-juthatását, a' *Minotaurus'* és *Terpsichore* nevü Anglus hajók' vezérjeiknek köszöni, a' kik ő Felségét *Livornótól* el késérték. Ezen által-evezés alatt t. i. tizennégy Frantzia rabló-hajók a' Királlyal véletlenül Izembe találkoztak, a' kikre egészfzen gyanítható-képpen az vólt bizattatva, hogy azon hajót, a' melyenn a' Király ült, el-vegyék, és *Corsikába* vigyék. Egy a' rabló hajók között egészfzen melléje is közelített volt a' Királyi hajónak, és nehányszór meg-fordult körüllette, a' midönn ekkor ösztán a' *Terpsichore* nevü Anglus Fregát is, a' rabló hajónak ugy néki evezett, és oly módra melléje tsapott, hogy ez azonnal el-süjvedett, és a' rajta lévő 200 emberek között még tsak egy is meg nem menekedett.

Elegyes Levelék.

Turin, 26. Jun. — „A' *Turini* volt Frantzia Komendáns *Fiorella*, a' ki 22-dikben az Ausztriaiakkal kapitulált, 23-dikban egész Generál-Stáb-jával és alatta lévő tizti sereggel együtt, a' Capitulatzió' ereje szerént Német Ország felé útnak indúlt. — „A' *Piemonti* el-széledve vólt Királyi Regementekből, már 10 Batalionok gyülekeztenek ismét özfze, és öltöztek fegyverbe. Köztök vagynak *Christ* és *Brempt* nevü két *Helvétus* Regementek is, a' kik a' Frantziáknak *Piemont-ba* való bé-ütésekkör, Királyi Izołgálatban voltak. Már most mind ezek is az *Orosz* és *Aus-*

trial seregekhez tsatólják magokat, 's már néhány Batalionok útnak is indultak Susa felé.

Frankfurt 4. Jul. — „Hámburgban azt akarják tudai, hogy a' Cronstadtti kikötő helyben, 100 transport Orosz hajók állanak közelben, a' melyek 6 Linea hajóknak védelme alatt 40 ezer Orosz katonákat fognak onnét által szállítani, abba az Országba, a' melyet könnyű ki találni.“ — Nem kell találgatni, mert más levelek nyilván Hollandiát nevezik. — Ez a' 40 ezer Orosz katona, a' minap említett 20 ezer Anglusokkal együtt, 60 ezer ember.

* * *

A' ménykő által meg üttetett emberrel való bánásnak módjáról.

A' ménykő által meg üttetett emberben hirtelen támadt nagy rázás, egyfolyában megtompította a' nervusoknak, avagy éltető ereknek erejeket, el annyira, hogy fokszor minden érzékenység nélkül düll az ember a' földre. — A' gyengébb ménykőítés csak a' magános tagokat foszja meg érzékenységeiktől; gyakran olly ájulásba esik az ember, mellyben különbözőkülönb-féle vizontagságok érdeklék agya velejét; fokszor az erei is megfakadoznak, 's fenés fókot tamadnak a' teflén, kiváltképen ha szoros köntösben volt fel öltözve — Minthogy csak a' köntös és a' teflnek felső része közt szokott a' ménykő által menni, ritkan ejt azon mély sebet. — A' ménykő által meg üttetett ember.

I. Mingyárt a' történet után vitetteffék a' szabad levegő égre, gyakorta lótsoltatték, 's öntetteffék meg hideg vízzel, fuvattatték levegő a torkába, tartatték Szalmiak spiritusz orra alá, ts ppentellen abból egy néhány tseppetske a' nyelvére, és vagy szaraz ruhával, vagy szefzes elz-

közökkel (spiritusokkal) dörgölteffék meg keményen a' teste. — Egy szóval, mindent, a' mi az éltető ereknek (nervusoknak) erejét pifzkálja, és a' mi a' vízbe fulladt embernek meg elevenítésére alkalmas, el kell vele követni. — Eret csak akkor kell rajta nyitni, a' midőn nyilván láthatni ábrázatjának színéből és dobogóérénekilletesébül, hogy nagyon meg gyüllött a' vér a' fejében.

2. A' földbe való fűröftés igen hasznos ezen esetben, a' melly ekképen szokott végbe vitédödni: Hirtelen egy gödröt kell ásni, 's a' ménykö által meg ütett embert abba hanyatt bétenni, de úgy, hogy fellyebb legyen a' feje és dereka, mint alsó részei; tartassék bé az egész teste, az ábrázatján kívül, egy fertály magasságnira földel, 's hágyattassék azon állapotban, egy 's két, söt több óráig is. Szüntelen lotsoltassék az ábrázata vízzel, fok példák bizonyittyák, hogy ezen mód által is meg lehetett a' ménykö által meg ütett embert eleveníteni.

3. Hogyha fel ébred az illy ember, tétettesék az ágyba, dörgölteffék a' teste etzettel szorgalmatosan, 's adattassék nékie vízzel elegyített etzet italúl.

4. Valamint a' meg elevenítettett, úgy a' hirtelen meg nem hólt emberek is, fokáig szorongattatáfi, nyughatatlanlágot, fájdalmaikat 's egetéfi éreznek testeknek némely tagjaiban, érzekenységeik meg tompúl, és olyanak, mint a' minémüek az electrizálás után szoktak lenni, de a' hosszas nyugalom, a' bor, és más erősítő eszközökkel való élés által, lassan lassan vízfza szereztetik előbbi egéllégek.

A' ménykö ütésnek él kerülésére szükség a' következő hasznos regulákat meg tartani:

1. A' menydörges közben, vagy alatt, magas szobában kell lenni, és a' faltól, kamentzétől, kályhától, 's kiváltképen a' konyhától, kemény-

től, 's olly helyektől, a' hol vass vagyon, távol állani, nem kell a' földre, hanem az ágyra fekünni, és vagy kanapéra, vagy székre ülni.

2. Az olly házban, a' melybe már egy íz a' ménykő bé ütött, el kell azon helyet kerülni, a' hol a' bé ütött. — Pinczébe menni, az utzán a' hazak, vagy a' házak kapni és ajtai alá állani, a' hova tudnillik a' házak héjairól le rohanó effövel együtt, gyakran a' ménykő is le szokott húlni, igen veszedelmes volna.

3. A' templomokban azon helytől, a' hol a' torony áll, az orgonától, és a' hol valamely drót függ, el kell távozni.

4. A' mezőn femmi élő fa alá nem kell állani, hanem leg alább 15—20 lépésnire attál távol menni. — A' patakok, folyóvizek és tók mellett való állás is veszedelmes.

5. A' ki olyankor lónáton vagyon és utaz szálltyon le lováról, kösse azt meg valahol, 's távolyka mennyen attól el. Fedeletlen korbán ülni és utazni veszedelmes, fedelésben ülni nem árt, de utazni abban is veszedelmes.

6. Végtére arra kell vigyázni, merre megyen a' terhes és villámló felleg, 's akkor hasmánt a' földre fekünni, de úgy, hogy a' földre fekütt ember és terhes fellegek közt egy kis dombotska vagy tetötske legyen, de ehez sem kell közölni.

VII. A' halva születni lúttatott tsetsemökkel való bánásnak módjáról.

Leg könnyebb az illy tsetsemöket meg eleveníteni. Lány tejek koponyájoknak olzve lúttatása, a' köldök linorjának nyakaik körül való olzve tsavarodása, a' izájaikban és tüdoikben lévő vastag nyál szoktak arnyékos halatoknak, avagy halva születéseknek közönséges okai lenni. Arra való nézve:

1. Oldattassék le a' nyakaikra tsavarodott köldök linor, 's igazitassék meg gyenge törölgetes és nyomás által koponyájok.

2) Hogyha igen veres és kék az ábrázatjok, botsatassék ki egy 's két kalán vér köldök linorjaikon: hogyha pedig halaván az ábrazattyok és teflek, halasztassék egy kevéssé a' köldök linornak el metzetése 's által köttetése; ellenben ha a' gyermek tartó a' szülő aszonytól már elment, nem kell a' kisdud köldök linorjának által kötésével késni.

3. Fuvattassék egynehányszor tüdőikbe levegő, egyfzersmind, mellyek, hasok és hátok gyengen dörgöltessenek meg. — Botsatassék mellyeikre magas helyről hideg víz, a' melly dörgöltésék arra gyengén a' kezzel. E' kettőnél alkalmasabb elzköz nints a' halva születni láttatott kisdudeknek meg elevenítésekre, kivált ha a' szájjaikba fuvatott levegő semmit sem használna.

4. Hogyha valamelly érzékenység tapasztalatik benne, takartassanak bé meleg ruhákba; de ha semmi jele nints meg elevenedéseknek, egynehány szempillantás mulva ujobban botsatassék magastól mellyekre friss víz, 's azután füröszteessenek meg lágy meleg vízben. Az erős spiritusoknak orraik alá való tartása és szagoltatása nemtsak semmit nem használ, sőt egyfzeriben meg öli a' született gyenge tsetsemöket.

5. Meg elevenedéseknek első jelei ajakaiknak meg pirosodása, szemeiknek, szemfedeleiknek, mellyeiknek, és vállaiknak gyenge megmozdulások szokott lenni. Mihelyt ezen jelek közül valamellyik tapasztalatik, azonnal dörgöltessék gyengen a' teflek, mosattassanak meg meleg borral, takartassanak bé vagy meleg borral, vagy kámfor spiritussal meg nedvesített ruhákba, tétessenek vagy borral, vagy égett borral elegyített fürdőbe, 's adattassék nékiek szagos füvekből készült thea italúl.

6. Hogyha nehezen lélegzenek, vizsgálatték meg szorgalmatosan, ha nintsen e' vagy szájokban, vagy gégejékben vast. g nvál; ha nagyon, vétettelek a' ki olajba mártott tolluval, 's adattasék nékiek egy kaffé kalán tengeri veres hagymából készített etzetes tzipere (Oxymel - Squilliticum).

Hasonló vagy ezen eszközökkel kell a' vi-gyazatlan anyák és dajkák által meg nyomtatott kisedet is meg eleveníteni igyekezni, és leg el-sőben is öfzve nyomtatott tagjait gyenge szorítás és simogatás által helyre hozni, azután ábrázat-ját és mellyet hideg vízzel meg önteni, testét meleg kámfor spiritussal meg nedvesitetett meleg ruhába takarni, és egynéhányzor levegőt száj-jába fuvni, vagy tsupa szájjal, vagy, a' mint már ennekölte meg jegyzettük, valamelly tsötske által.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A' múlt fél esztendőbeli Erd. Olvasóink kö-zül egynéhányan azon panaszokdaktak hozzánk intézett betses leveleikben, hogy nem minden darabjait vehették a' Magy. Kurirnak. — Mi minden posta napon, minden Erd. Olvasóinknak rendessen meg szoktuk ujság darabjaikat küldeni; és így másutt kell annak az okát keresni. A' melly darabokat ismét meg küldhetünk, azokkal szívesen szolgálunk, a' mellyeket pedig meg nem küldünk, azokból még tsak egy darabotska sem találtatik kezünk közt.

P. D.